

Storingsproposisjon 104 L: Lov om opphavsrett til åndsverk m.v. Åpen høring i Stortingets familie- og kulturkomité, 9. mai 2017 Norsk Oversetterforening

Det er mange gode intensjoner i lovforslaget. Dessverre undergraves disse av endringer som er kommet til i det endelige lovforslaget.

§ 26 Kopiering til privat bruk

Vederlag for kopiering til privat bruk ble innført i 2003/4. I den foreslåtte nye loven skal også opphavere av tekst og stillbilder tilgodeses med privatkopieringsvederlag, mens dette tidligere bare gjaldt lyd og levende bilder. Departementet foreslår nå at ordningen med kompensasjon for privatkopiering utvides til også å omfatte visuelle og litterære verk.

Vi er positive til å utvide ordningen med kompensasjon for privatkopiering til også å omfatte visuelle og litterære verk, men det må utarbeides et beregningssystem for vederlaget som står i forhold til den faktiske kopiering som finner sted.

§ 67 Opphavsrettens overgang

Vi slutter oss til departementets forslag om lovfesting av spesialitetsprinsippet.

§ 69 Rett til rimelig vederlag ved overdragelse av opphavsrett

Vi støttet høringsutkastets forslag om å lovfeste en ufravikelig rett til rimelig vederlag. I den endelige lovteksten er imidlertid følgende setning tilføyd i slutten av andre ledd: «Vurderingen skal baseres på forholdene på avtaletidspunktet.» Departementet ba om høringsinstansenes syn på om det også bør tas hensyn til etterfølgende forhold når rimelig vederlag etter den nye bestemmelsen skal fastlegges, og vi tok til orde for innføringen av en såkalt "bestselgerklausul" (som man har i en rekke europeiske land), fordi det på avtaletidspunktet ofte vil være umulig for noen av partene å forutse et åndsverks inntekspotensial.

Vi mener formuleringen om at vurderingen skal baseres på forholdene på avtaletidspunktet er klart i opphavers disfavør og ber om at denne setningen strykes.

Anbefaling:

Siste setning i § 69 annet ledd: «Vurderingen skal baseres på forholdene på avtaletidspunktet» strykes.

Lemping av avtaler

(§ 5-4 i høringsutkastet)

Høringsutkastet hadde en ny paragraf som henviste til avtalelovens § 36 om lemping av avtaler. Denne er nå falt bort. Vi mener at en slik bestemmelse ville ha gitt viktig, om enn utilstrekkelig beskyttelse av opphaveres mulighet for å tilsidesette urimelige avtaler. Dette punktet er ekstra viktig ettersom vi nå ser at tunge internasjonale aktører som for eksempel Harper Collins begynner å gjøre sitt inntog på det norske markedet og tilbyr uerfarne opphavere kontraktsvilkår som er helt uakseptable etter gjeldende standard.

Anbefaling:

Høringsutkastets § 5-4 «Om lemping av avtaler» tas inn i loven.

Oppsigelse ved manglende bruk

(§ 5-5 i høringsutkastet)

Departementet foreslo i høringsutkastet å ta inn en ny bestemmelse om rett til oppsigelse ved manglende bruk. Denne er ikke kommet med i det endelige lovforslaget. Det er imidlertid ingenting i departementets vurdering av hørings svarene som tilsier at den foreslåtte paragrafen skulle strykes.

Anbefaling:

Høringsutkastets § 5-5 «Om rett til oppsigelse ved manglende bruk» tas inn i loven.

§ 5-5 Oppsigelse av avtale ved manglende bruk (ny)

Den som har fått overdratt en eksklusiv rett til å gjøre et verk tilgjengelig for allmennheten, har plikt til å bruke de overdratte rettigheter innen tre år fra det tidspunkt avtalen ble oppfylt fra opphaverens side. Opphaveren kan i slike tilfelle si opp avtalen med ett års oppsigelsesfrist. Dette gjelder ikke dersom bruken iverksettes innen utløpet av oppsigelsesfristen. Er det overdratte åndsverk et fellesverk etter § 2-6, må alle opphaverne være enige om at avtalen sies opp.

Bestemmelsen i første ledd kan ikke fravikes med mindre det gjelder en rimelig endring av de angitte tidsfrister.

Denne bestemmelse gjelder ikke i ansettelsesforhold eller for datamaskinprogrammer.

§ 71 Overgang av opphavsrett i arbeids- og oppdragsforhold

Departementet foreslår å innføre en arbeidsgiverregel i loven, og hevder at paragrafen ikke endrer gjeldende rett, men bare lovfester en regel som ble formulert i juridisk teori på 1930-tallet og som siden er befestet og utviklet av domstolene. Men i NOU 1985: 6 *Arbeidstakers opphavsrett*, s. 19, konstaterte det den gang oppnevnte utvalget, som besto av noen av Norges og Europas fremste opphavsrettsekspertene, bl.a. Jon Bing og Arne Ringnes, slik: "Under enhver omstendighet må det forutsettes at en omlegning [fra ulovfestet regel til lovbestemmelse] vil svekke opphavsmennenes posisjon, i alle fall vil de få en svekket forhandlingsposisjon."

Det er også vesentlig forskjell på departementets formulering av prinsippet i dag og formuleringen i Ot.prp. 84 (1991–92), s. 100: “[D]et gjeldende prinsipp i norsk rett går ut på at opphavsrett til verk skapt i ansettelsesforhold, *vil kunne anses overgått* til arbeidsgiveren i den utstrekning det er nødvendig for at ansettelsesforholdet skal nå sitt formål, og det dessuten er omfattet av arbeidstakerens oppgaver i arbeidsforholdet å skape slike verk.” Lovforslagets § 71 konstaterer at “Opphavsrett til åndsverk skapt av en arbeidstaker *går over til* arbeidsgiveren i den utstrekning arbeidsforholdet forutsetter at det skapes åndsverk.” (Våre uthevelser.) Det er vanskelig for oss ikke å dette som en vesentlig skjerping av prinsippet.

Lovforslaget går dessuten mye lenger enn både det ulovfestede prinsippet og departementets eget høringsnotat fra 2016 ved å inkludere frilansere og oppdragstakere under arbeidsgiverregelen. Her pløyer man rett og slett ny mark og utvider bestemmelsens virkeområde uten å ha utredet konsekvensene av dette forslaget eller sendt det på høring.

Departementet hevder at § 71 vil skape større forutsigbarhet og klarhet når partene ikke har inngått noen avtale. Men hvem er det som ikke vil inngå avtaler? Kunstnerne vil gjerne, men det har ofte vist seg vanskelig å få til med en rekke arbeids- og oppdragsgivere. Når § 71 i utgangspunktet vil gi arbeids- og oppdragsgiverne alle rettigheter hvis de forholder seg passive eller rett og slett nekter å forhandle, vil den foreslåtte paragrafen trolig gjøre det vanskeligere å få dem til forhandlingsbordet enn før. Dette mener vi er i strid med intensjonen i lovforslaget.

Konklusjon:

Hele § 71 strykes.

Subsidiært: § 71 andre ledd har ikke vært på høring og må strykes.

§ 75 Forlagsavtaler

Departementet foreslår å fjerne gjeldende paragraf 39e om forlagsavtaler med henvisning til at den «verken er tilpasset utviklingen eller normalkontraktene på området og har et begrenset virkeområde», noe vi stilte oss skeptiske til. Vi mener det er positivt at det i en ny § 75 tross alt er tatt inn en bestemmelse om at departementet «i forskrift kan gi bestemmelser om forlagsavtaler» – som et mulig ris bak speilet. Vi vil likevel understreke betydningen av at en slik forskrift sendes ut på høring.

Anbefaling:

Ingen endringer i lovteksten.

Kontaktinformasjon

Norsk Oversetterforening

Ika Kaminka, foreningsleder: leder@translators.no; tlf.: 901 94 484

Bjørn Herrman, nestleder: bjorn.herrman@vikenfiber.no; tlf.: 948 39 403